

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Węgierska droga ku instytucjonalizacji związków partnerskich

Author: Paulina Twardoch

Citation style: Twardoch Paulina. (2009). Węgierska droga ku instytucjonalizacji związków partnerskich. "Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego" (T. 5 (2009), s. 147-156).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Paulina Twardoch

Węgierska droga ku instytucjonalizacji związków partnerskich

W ciągu ostatniego dwudziestolecia w systemach prawnych wielu państw Europy pojawiły się regulacje prowadzące do instytucjonalizacji związków partnerskich. Ta tendencja legislacyjna zapoczątkowana została w 1989 r. w Danii, której *notabene* zawdzięczamy nazwę „zarejestrowane partnerstwo”. Nie ominęła ona także krajów Europy Środkowo-Wschodniej. W 2005 r. parlament słoweński, a w 2006 r. parlament czeski przyjęły akty normatywne wpisujące się w omawiany nurt. Najnowsze sygnały dotyczące tej materii płyną jednak z Węgier, gdzie od 1 lipca 2009 r. obowiązuje ustawa umożliwiająca konkubentom uzyskanie nowego statusu prawnego. Warto przypomnieć, że pozamałżeńska wspólnota życiowa została zdefiniowana i uregulowana na Węgrzech po raz pierwszy w 1977 r. Regulacja ta obejmowała wówczas swym zakresem jedynie pary tworzone przez kobietę i mężczyznę. W 1996 r., na podstawie orzeczenia węgierskiego Trybunału Konstytucyjnego, Parlament rozciągnął definicję nieformalnego związku partnerskiego na konkubentów tej samej płci.

I tak § 578/G węgierskiego kodeksu cywilnego przewiduje, że mienie (ruchomości i nieruchomości) nabyte w czasie trwania związku jako rezultat wspólnego gospodarowania staje się przedmiotem współwłasności „współtowarzyszy życia” proporcjonalnie do stopnia przyczynienia się do jego uzyskania. W sytuacji niemożności ustalenia wkładu każdego z partnerów w powstanie majątku wspólnego przyjmuje się, że udziały obu partnerów są równe, przy czym pracę wykonywaną w gospodarstwie domowym uważa się za przyczynienie się do uzyskania wspólnego mienia. Pojęcie „współtowarzysze życia” („compagnons de vie”, „domestic partners”) zaś — zgodnie z § 685/A — oznacza dwie osoby niepozostające

w związku małżeńskim, tworzące wspólnotę mieszkaniową, uczuciową i finansową¹.

Jak podkreśla jeden z przedstawicieli doktryny francuskiej G. Kessler, wprowadzenie unormowań o takiej treści uczyniło z Węgier pierwszy kraj Europy Wschodniej, który przyznał parom tej samej płci niektóre z praw przysługujących małżonkom². Praktyczne konsekwencje zastosowania normy z art. 578 są wszak tożsame ze skutkami ustania małżeńskiego ustroju wspólności dorobku³. Podobną opinię wyraził też Y. Merin, który jednak zgłosił kilka zastrzeżeń pod adresem ówczesnych rozwiązań⁴.

Tymczasem węgierski ustawodawca — wobec faktu, że w 2005 r. stosunek liczby związków partnerskich do liczby wszystkich rodzin wynosił 12,2%, podczas gdy na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku było to zaledwie 2,1%⁵ — zdecydował się nie poprzestawać na opisanych regulacjach i uczynił kolejny krok w kierunku instytucjonalizacji pozamałżeńskich form wspólnego życia. Dnia 27 grudnia 2008 r. tamtejszy Parlament przyjął Ustawę nr CLXXXIV o rejestrowanych związkach partnerskich.

Wbrew pierwotnym ustaleniom, ustawa ta nie weszła jednak w życie 1 stycznia 2009 r. Zadecydowało o tym orzeczenie węgierskiego Trybunału Konstytucyjnego AB 154/2008, ogłoszone dnia 15 grudnia 2008 r., w którym uznano, że nowe przepisy stawiałyby w niekorzystnej sytuacji małżeństwo, i że jedynie regulacja kształtująca rejestrowane partnerstwo jako formę wspólnego życia dostępną wyłącznie dla osób tej samej płci spełniałaby wymóg zgodności z Konstytucją. W swym pierwotnym brzmieniu ustawa przyznawała bowiem (podobnie jak we Francji czy Holandii) także parom heteroseksualnym prawa porównywalne z tymi, które przysługują małżonkom, czyniąc z rejestrowanego związku partnerskiego instytucję konkurencyjną wobec małżeństwa⁶. Tymczasem

¹ Tłumaczenie na podstawie: *Węgierski kodeks cywilny*. Red. E. Lętowska. Wrocław 1984, s. 197, 223, 224; O. Szeibert-Erdős: *Same-sex partners in Hungary. Cohabitation and registered partnership*. „Utrecht Law Review” 2008, vol. 4, no. 2, s. 213; G. Kessler: *Les partenariats enregistrés en droit international privé*. Paris 2004, s. 47, 48.

² G. Kessler: *Les partenariats enregistrés...*, s. 47.

³ A. Szlęzak: *Konkubinat w świetle prawa państw socjalistycznych*. „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1988, z. 1, s. 105 i nast.

⁴ Zob. Y. Merin: *Common Law Marriage in Hungary and Portugal*. In: *Equality for Same-Sex Couples. The legal recognition of Gay Partnerships in Europe and the United States*. Chicago—Londyn 2002, s. 130—134.

⁵ Uzasadnienie projektu ustawy dostępne na stronie: http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_irom.irom_adat?p_ckl=38&p_izon=8847

⁶ Tekst Ustawy nr CLXXXIV z 2007 r. w języku angielskim (tłumaczenie nieoficjalne) dostępny na stronie: <http://ciec1.org/Legislationpdf/Hongrie-L.PartenariatsAct184-2007vigueur1.1.2009-ENG.pdf>

to ostatnie korzysta w węgierskim systemie prawnym — podobnie jak w Polsce — ze szczególnej ochrony gwarantowanej przez Konstytucję (§ 15 węgierskiej ustawy zasadniczej). Powyższe orzeczenie przywodzi na myśl stanowisko niemieckiego Federalnego Sądu Konstytucyjnego, wyrażone w wyroku z dnia 17 lipca 2002 r. W orzeczeniu tym FSK ustosunkował się do instytucji zarejestrowanego partnerstwa życiowego, która w Niemczech zarezerwowana jest wyłącznie dla osób tej samej płci. Większość członków składu orzekającego zgodziła się z tezą, w myśl której szczególna konstytucyjna ochrona, jaką państwo otacza małżeństwo, nie doznaje uszczerbku wskutek wprowadzenia nowej formy wspólnego życia przeznaczonej tylko dla osób, które — ze względu na tożsamość płci — małżeństwa z sobą zawrzeć nie mogą. Innymi słowy, przy tak zakreślonym kręgu podmiotów, dla których dostępne jest partnerstwo życiowe, nakaz wspierania instytucji małżeństwa nie stanowi przeszkody dla ustawowego ukształtowania ich praw i obowiązków w sposób identyczny lub podobny do relacji prawnych łączących małżonków.

Należy zaznaczyć, że węgierski Trybunał Konstytucyjny orzekł także, że ustawodawca powinien zapewnić parom tej samej płci status prawny podobny do tego, jaki posiadają małżonkowie, oraz równie godną ochronę. Wymóg takiego uznania i ochrony tego typu związków wyprowadzony zaś został z zagwarantowanego w ust. 1 § 54 Konstytucji prawa człowieka do godnego życia oraz wynikającego z niego prawa do samostanowienia, swobody działania oraz wolności okazywania swej osobowości⁷.

W odpowiedzi na stanowisko przedstawione przez Trybunał natychmiast wdrożono prace nad zmianą ustawy, ukierunkowane na dostosowanie tego aktu normatywnego do opisanych wcześniej wskazań. Zakończyły się one 11 lutego 2009 r. przyjęciem przez węgierski rząd projektu w nowym brzmieniu, zgodnie z którym omawiana instytucja miała stać się dostępna jedynie dla par tej samej płci. Całe przedsięwzięcie legislacyjne sfinalizowane zostało 1 lipca 2009 r., kiedy to ustawa, uchwalona 20 kwietnia przez Parlament, weszła w życie.

Rezultaty przedstawionych doświadczeń, urzeczywistnione ostatecznie w tekście Ustawy nr XXIX o rejestrowanych związkach partnerskich oraz o zmianach niektórych ustaw z tym związanych i niezbędnych do ułatwienia potwierdzenia konkubinatu⁸, prześledzone zostaną w dalszej części niniejszego opracowania.

Przede wszystkim, w myśl przepisów ust. 1 § 1, powstanie rejestrowanego związku partnerskiego wymaga złożenia osobiście przed kierow-

⁷ Uzasadnienie projektu ustawy.

⁸ Tekst Ustawy w języku węgierskim dostępny na stronie: http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_irom.irom_adat?p_ckl=38&p_izon=8847, a także: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0900029.TV

nikiem urzędu stanu cywilnego przez 2 osoby tej samej płci, które ukończyły 18 rok życia, oświadczeń wyrażających wolę wstąpienia w taki związek. Z kręgu podmiotów, którym przyznano możliwość ukształtowania wspólnego życia w opisywanej formie, wykluczono natomiast wyraźnie małoletnich, zastrzegając, że nie udziela się im zezwolenia w tym przedmiocie (ust. 2 § 1 ustawy z 2009 r.). Warto zauważyć, że ograniczenie dostępności rejestrowanych związków wobec osób małoletnich jest rozwiązaniem dość powszechnym w ustawodawstwach innych państw Europy, przy czym prawo norweskie na przykład zezwala jednak na to, aby strona, która nie ukończyła 18 lat, uzyskała zgodę przedstawiciela ustawowego oraz właściwych władz na złożenie oświadczenia woli niezbędnego do rejestracji partnerstwa⁹.

Związku partnerskiego nie będzie mogła zawrzeć także osoba już wiodąca życie w ramach rejestrowanego partnerstwa lub połączona węzłem małżeńskim. Należy również zaznaczyć, że — analogicznie — fakt rejestracji partnerstwa wymieniono jako przeszkodę do wstąpienia w związek małżeński (ust. 1 § 5 ustawy z 2009 r.).

Procedura utworzenia omawianej wspólnoty ukształtowana została na wzór tej, która służy powołaniu do życia małżeństwa. I tak zgodnie z treścią ust. 1 § 26/A ustawy z 2009 r., zamiar jej założenia należy zgłosić osobiście przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, który sporządza z tej czynności protokół. Godne uwagi jest rozwiązanie umożliwiające stronie nieposiadającej miejsca zamieszkania na Węgrzech złożenie takiego oświadczenia zagranicą — przed notariuszem, kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub też przed węgierskim konsulem (ust. 2 § 26/A ustawy z 2009 r.). Przyszli rejestrowani partnerzy muszą oświadczyć, że według ich najlepszej wiedzy nie zachodzi w ich przypadku żadna z ustawowych przeszkód dla wstąpienia w związek tego rodzaju oraz udokumentować spełnienie wymogów koniecznych do jego zawarcia (ust. 1 § 2 ustawy z 2009 r.). Właściwa ceremonia pomyślana została jako jawna i uroczysta, aczkolwiek przewidziano możliwość odstąpienia od nadania jej takiego charakteru na żądanie stron (ust. 3 i 4 § 26/E ustawy z 2009 r.). Konieczna jest obecność dwóch świadków, którymi mogą być tylko osoby pełnoletnie i posiadające zdolność do czynności prawnych (ust. 4 § 1 oraz § 26/F ustawy z 2009 r.). Przedstawicielom mniejszości narodowych i etnicznych otwarto zaś drogę do celebrowania uroczystości w ich języku (ust. 6 § 26/E ustawy z 2009 r.). Warto też wspomnieć, że jeśli od spo-

⁹ Broszura/przewodnik nt. norweskiej ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich, opublikowana w wersji angielskiej przez norweskie Ministerstwo ds. Dzieci i Rodziny, *Registered partnership*, dostępna na stronie: <http://www.regjeringen.no/en/dep/bld/Documents/Guidelines-and-brochures/2001/Registered-partnership---word.html?id=419368>

rządzenia protokołu postępowania poprzedzającego ceremonię upłynęło 6 miesięcy, to niezbędne jest powtórzenie owej wstępnej procedury (ust. 2 § 26/E ustawy z 2009 r.).

Samo złożenie wymaganych oświadczeń woli przebiega zaś w następujący sposób. Najpierw kierownik urzędu stanu cywilnego zadaje jednej, a następnie drugiej stronie pytanie: „Czy oświadcza Pan/Pani, że z obecnym/obecną tu (tu nazwana zostaje druga strona) pragnie utworzyć rejestrowany związek partnerski?” Po uzyskaniu jednobrzmiących odpowiedzi pozytywnych wypowiada formułę: „Stwierdzam, że w myśl ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich jesteście zarejestrowanymi partnerami” (ust. 5 § 26/E ustawy z 2009 r.).

Po złożeniu oświadczeń kierownik urzędu stanu cywilnego rejestruje powstałą wspólnotę w księdze metrykalnej rejestrowanych związków partnerskich (ust. 3 § 1 ustawy z 2009 r.). Księga ta zawiera następujące wpisy:

- a) datę i miejsce rejestracji;
- b) nazwiska rodowe i imiona zarejestrowanych partnerów, nazwisko używane przed rejestracją, miejsca urodzenia, osobiste numery identyfikacyjne, stan cywilny z okresu poprzedzającego rejestrację, miejsca zamieszkania, nazwiska rodowe i imiona rodziców zarejestrowanych partnerów;
- c) nazwiska świadków i tłumacza;
- d) płeć zarejestrowanych partnerów;
- e) określenie języka stosowanego w trakcie rejestracji;
- f) nazwisko kierownika urzędu stanu cywilnego;
- g) obywatelstwo zagraniczne lub brak obywatelstwa (ust. 1 § 35/A ustawy z 2009 r.).

Przed omówieniem kolejnego istotnego fragmentu regulacji, tj. skutków rejestracji związku partnerskiego, konieczne wydaje się naświetlenie poglądu Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonego we wskazanym wcześniej orzeczeniu. Otóż zgodnie z nim, nowa forma wspólnego życia osób tej samej płci powinna zostać unormowana w ten sam sposób, co małżeństwo, a wszelkie odstępstwa od tej reguły uzasadniać winna wyłącznie natura analizowanej instytucji¹⁰.

Założenie to zrealizowano, posługując się konstrukcją odesłania — w kwestiach nieunormowanych ustawą — do przepisów dotyczących związku małżeńskiego, małżonka lub małżonków, wdowy lub wdowca (tę grupę norm stosować należy odpowiednio do partnera, który przeżył osobę, z którą pozostawał w zarejestrowanym związku), a ponadto do przepisów regulujących sytuację małżonków rozwiedzionych (odpowied-

¹⁰ Uzasadnienie projektu ustawy.

nio do partnerów, względem których nastąpiło rozwiązanie partnerstwa) (ust. 1 § 3 ustawy z 2009 r.).

Tym samym węgierska myśl legislacyjna podążyła śladem twórców prawa ze Skandynawii. To bowiem w Danii, Norwegii, Szwecji i Finlandii oparto konstrukcję rejestrowanego związku partnerskiego na odesłaniu do norm odnoszących się do małżonków, odstępstwa zaś od tej zasady są bardzo nieliczne. Takimi wyjątkami są w przypadku węgierskim: prawo do wspólnej adopcji dziecka, domniemanie ojcostwa, zasady dotyczące nazwiska małżonków, a także stosowanie nadzwyczajnych procedur związanych z reprodukcją człowieka, uregulowanych w ustawie o służbie zdrowia. Żadna bowiem z tych ostatnio wymienionych grup regulacji nie dochodzi do głosu w stosunku do partnerów (ust. 2—4 § 3 ustawy z 2009 r.).

Rejestracja partnerstwa pociąga natomiast za sobą takie same skutki prawne, jak zawarcie małżeństwa w zakresie praw majątkowych i dziedziczenia. W szczególności wskazać należy, że powstaje wówczas niepodzielna wspólność, obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez obie lub jedną ze stron. Partnerzy mogą jednak odstąpić od ustroju ustawowego i samodzielnie określić zasady rządzące tą sferą ich pożycia. Do par, które zdecydują się na ukształtowanie swych relacji zgodnie z przepisami analizowanego aktu prawnego, znajdują też zastosowanie regulacje § 32 Ustawy nr IV z 1952 r. o małżeństwie, rodzinie i opiece¹¹, dotyczące obowiązku alimentacyjnego między małżonkami. W przypadku rozwiązania ich partnerstwa do głosu dojdą z kolei przepisy o korzystaniu z mieszkania przez małżonków, tj. § 31/A oraz § 31/E wyżej wymienionej Ustawy. Oznacza to dla osób pozostających dotąd w związku omawianego typu możliwość uregulowania sposobu dalszego korzystania ze wspólnego mieszkania, jak również porozumienia się w kwestii jego opuszczenia przez jedną ze stron bez prawa do zgłaszania roszczeń z tego tytułu.

W wielu jeszcze innych dziedzinach życia partnerzy poddani zostali takiemu samemu reżimowi, jak osoby połączone węzłem małżeńskim. Tak stało się między innymi w przypadku: prawa odmowy zeznań, dostępu do informacji o stanie zdrowia, ulg podatkowych, świadczeń socjalnych czy uzyskania obywatelstwa.

Warto również zauważyć, że w obliczu występowania w tak wielu obszarach podobieństw między związkiem partnerskim a małżeństwem uznano za niezasadne różnicowanie regulacji odnoszących się do tych instytucji na płaszczyźnie prawa prywatnego międzynarodowego¹². Sta-

¹¹ Tekst Ustawy w języku węgierskim dostępny na stronie: <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=95200004.TV>

¹² Uzasadnienie projektu ustawy.

nowisko to znalazło wyraz w przepisie § 41/A rozporządzenia z mocą Ustawy nr 13 z 1979 r. o prawie prywatnym międzynarodowym, który w kwestiach powstania, ważności, skutków prawnych i ustania rejestrowanego związku partnerskiego nakazuje odpowiednio stosować normy kolizyjne sformułowane w § 37—40 tejże Ustawy, a dotyczące zawarcia, ważności oraz rozwiązania małżeństwa, a także stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami¹³. I tak do oceny materialnych wymogów ważności rejestrowanego partnerstwa właściwe jest wspólne prawo ojczyste stron z chwili zawarcia związku. Jeśli zaś partnerzy mają różne obywatelstwa, to dla ważnego utworzenia wspólnoty konieczne jest spełnienie materialnych przesłanek możliwości wstąpienia w taki związek, przewidzianych w prawach ojczystych obu osób to czyniących. Nie można jednak zawrzeć na Węgrzech rejestrowanego partnerstwa w razie istnienia okoliczności stanowiących według prawa węgierskiego niedające się usunąć przeszkody. Stosunki osobiste i majątkowe partnerów również podlegają ich wspólnemu prawu ojczystemu, tyle że z chwili, w której dokonywana jest ocena. Jeśli jednak w tym czasie strony nie mają wspólnego prawa ojczystego, to stosować należy ich ostatnie wspólne prawo ojczyste. W braku tegoż właściwe stają się kolejno: najpierw prawo państwa, na terytorium którego znajduje się ostatnie wspólne miejsce zamieszkania pary, ostatecznie zaś, gdy partnerzy nie mieli wspólnego miejsca zamieszkania — *lex fori*. Rozwiązanie omawianej instytucji oceniane być winno również w pierwszej kolejności zgodnie z przepisami wspólnego prawa ojczystego partnerów z chwili wytoczenia powództwa. Jeśli strony są jednak w tym momencie obywatelami różnych państw, do głosu dochodzi — podobnie jak według poprzedniej normy kolizyjnej — ich ostatnie wspólne prawo ojczyste, przy czym w przypadku jego braku, jeżeli jedno z tych obywatelstw jest węgierskie, właściwe jest prawo węgierskie, a dopiero gdy i to kryterium nie znajduje zastosowania, podążyć należy za wskazaniem łącznika ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania. Gdy wreszcie i w ten sposób nie można ustalić prawa właściwego, analizowane przepisy nakazują stosować prawo państwa, w którym znajduje się organ prowadzący postępowanie.

Opisany zabieg, polegający na przyjęciu za podstawę omawianej regulacji nakazu odpowiedniego stosowania do związków partnerskich i partnerów przepisów o małżeństwie i małżonkach, uprawnia do zaliczenia węgierskiego modelu partnerstwa do kategorii tzw. partnerstw-instytucji, wyróżnianej w literaturze w opozycji do kategorii tzw. partnerstw-kontraktów. Przedstawiona w tym miejscu systematyka zaczerpnięta

¹³ Tekst Ustawy w języku węgierskim dostępny na stronie: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97900013.TVR

została z teorii G. Kesslera, który kwalifikuje dany model związku do jednej z tych grup na podstawie ustalenia, czy z woli ustawodawcy status prawny partnerów podobny jest do statusu konkubentów (wówczas dominiuje pierwiastek kontraktowy), czy też doszło praktycznie do zrównania partnerów z małżonkami (wtedy przeważa aspekt instytucjonalny)¹⁴. Dodatkowy argument przemawiający za zaproponowanym zaliczeniem węgierskiego rejestrowanego związku partnerskiego do kategorii partnerstw-instytucji odnaleźć można w wypowiedzi przedstawicielki tamtejszej doktryny O. Szeibert-Erdős. Autorka ta stwierdza mianowicie, że nowa regulacja podnosi lub przynajmniej prawie podnosi omawianą wspólnotę życiową do rangi małżeństwa¹⁵. Szeibert-Erdős wyraziła wprawdzie swe spostrzeżenia w odniesieniu do koncepcji ucieleśnionej we wcześniejszym projekcie ustawy, ale podkreślić należy, że przyjęte wówczas rozwiązania w zakresie skutków prawnych utrzymane zostały w swym zasadniczym kształcie w ostatecznie zaakceptowanej wersji tekstu¹⁶.

Również w odniesieniu do ustania związku partnerskiego, które w myśl przepisów ust. 1 § 4 ustawy z 2009 r. następuje z chwilą śmierci jednego z partnerów albo na skutek rozwiązania przez sąd lub przez notariusza, stosować należy odpowiednio regulacje dotyczące rozwiązania małżeństwa (ust. 2 § 4 ustawy z 2009 r.).

Bardziej wnikliwej analizy wymaga ostatni z wymienionych sposobów, niedostępny dla małżonków i przewidziany wyłącznie dla partnerów, którzy spełnią łącznie 3 przesłanki. Po pierwsze, obie strony wspólnie o to wniosą; po drugie, nie są zobowiązane do wspólnego utrzymywania dziecka; po trzecie, zawrą porozumienie co do wzajemnie obciążających ich obowiązków alimentacyjnych, korzystania ze wspólnego mieszkania po zakończeniu związku oraz podziału wspólnego majątku z wyłączeniem nieruchomości (ust. 1 § 36/A ustawy z 2009 r.). Należy przy tym zaakcentować, że u podstaw wprowadzenia tego sposobu rozwiązania omawianej wspólnoty życiowej znalazła się potrzeba zapewnienia parom w niej pozostającym możliwości szybszego zakończenia związku. Procedura ta jest jednak zamknięta dla osób niemających zdolności do czynności prawnych oraz o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, a także w sytuacji, gdy wcześniej doszło do unieważnienia lub stwierdzenia nieistnienia re-

¹⁴ G. Kessler: *Les partenariats enregistrés...*, s. 24, 25. Podobnych klasyfikacji dokonują także inni autorzy, m.in. G. Kairallah, który proponuje podział rejestrowanych związków partnerskich na partnerstwa typu PACS i partnerstwa typu małżeńskiego („partenariats de type PACS” / „partenariats de type mariage”); zob. *La qualification du PACS en droit international privé*. In: *Regards civilistes sur la loi du 15 novembre 1999 relative au concubinage et au pacte civil de solidarité*. Paris 2002, s. 80.

¹⁵ O. Szeibert-Erdős: *Same-sex partners...*, s. 219.

¹⁶ Por. projekt z 2007 r.

jestrowanego partnerstwa (ust. 3 § 36/A ustawy z 2009 r.). Postępowanie nie doprowadzi do ustania związku także wtedy, gdy którakolwiek ze stron nie stawia się osobiście na przeprowadzane przez notariusza przesłuchanie, poprzedzające zatwierdzenie wskazanego wcześniej porozumienia. Ta ostatnia czynność jest zaś niezbędnym warunkiem rozwiązania partnerstwa (ust. 1 i 6 § 36/C ustawy z 2009 r.).

Warto zauważyć, że drogę do zawarcia rejestrowanych związków partnerskich otwarto w analizowanym akcie także przed obywatelami innych państw. Konieczne jest jednak wówczas przedstawienie zaświadczenia, że według prawa ojczystego takiej osoby nie zachodzą niedające się usunąć przeszkody (ust. 1 § 38 Rozporządzenia z mocą ustawy nr 13 z 1979 r. o prawie prywatnym międzynarodowym w zw. z ust. 1 § 15 ustawy z 2009 r.). Strony mające jednakowe obywatelstwo zagraniczne mogą utworzyć taką wspólnotę w oficjalnie działającym na Węgrzech przedstawicielstwie swego państwa, przy założeniu jednak, że wynika to również z odpowiedniej umowy międzynarodowej, zasady wzajemności oraz prawa danego kraju (ust. 3 § 26/C ustawy z 2009 r.).

Również dla obywateli węgierskich uregulowano możliwość wstępowania w takie związki za granicą. W tym celu należy uzyskać specjalne zaświadczenie o braku przewidzianych prawem węgierskim przeszkód do utworzenia rejestrowanego partnerstwa. Jest ono ważne przez 6 miesięcy od dnia wystawienia, a wydaje je kierownik urzędu stanu cywilnego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania, a w przypadku jego braku — ze względu na miejsce pobytu. W ten sam sposób o wydanie takiego dokumentu może starać się także osoba niemająca żadnego obywatelstwa, jak również uznana za uchodźcę. Dla obywatela węgierskiego mieszkającego za granicą zaświadczenie to wystawia zaś konsul właściwy według miejsca zamieszkania (ust. 9 § 7 ustawy z 2009 r.).

Przedstawione w niniejszym opracowaniu rozwiązanie obowiązuje zbyt krótko, aby móc ocenić jego praktyczną doniosłość w społeczeństwie węgierskim. Twórcy Ustawy wysuwali na pierwszy plan szczególne zapotrzebowanie wśród konkubentów na regulacje zapewniające ochronę stronie, która jest w związku „słabsza”, na skutek otrzymywania niższego wynagrodzenia za pracę, poświęcania się prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego i wychowaniu dzieci. Wydaje się, że w ciągu kilku najbliższych lat okaże się, czy nowa instytucja spełni te oczekiwania, i czy znaczny będzie odsetek węgierskich par partnerskich, które zdecydują się wpleść w jej ramy swe związki.